

Шумило М. Є.,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
член-кореспондент Національної академії
правових наук України,
професор кафедри правосуддя
юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

УДК 343.140.01

ЮРИДИЧНА КОНСТРУКЦІЯ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Питання юридичної природи доказів є доволі складним, що обумовлюється складністю його вивчення, сприйняття та формування. Проблемність питання підтверджується невдалою спробою законодавця розділити процес формування доказів на слідчий та судовий. У частині 1 ст. 84 КПК в числі суб'єктів отримання доказів значаться слідчий і прокурор, що вказує на слідчий спосіб їх формування. Зважаючи на складну гносеологічну і правову природу доказів, не важко переконатися в тому, що слідчий або прокурор не в змозі одноособово належним чином оцінити і перевірити докази в повному обсязі. Окрім того, неузгодженість положень ч. 2 ст. 23 та ст. 84 КПК дає підстави для помилкового висновку про рівнозначність доказів отриманих органами досудового розслідування і доказами легалізованими за результатами дослідження в судовому порядку, що є ознакою інквізиційного типу процесу.

Мета дослідження полягає у визначенні юридичної природи доказів, порядку їх формування, юридичної конструкції доказів. На підставі аналізу юридичного феномену доказів, запропонувати порядок формування доказів, розробити підходи до визначення юридичної конструкції доказів.

Аналізуючи підходи до розуміння природи доказів, констатується, що нормативне закріплене поняття доказів не охоплює всіх істотних властивостей та ознак цього складного соціально-юридичного феномену. Кримінально-процесуальний залишає поза межами закону розуміння доказу, як результат людської діяльності з властивою їй логікою, психологією, інтерпретацією з урахуванням професійних й індивідуальних інтересів суб'єктів. Окремо завертається увага на односторонність в оцінці доказів і, як наслідок, їх необ'єктивність на стадії досудового розслідування. Адже збирання доказів здійснюється реально лише стороною обвинувачення. Положення п. 3 ст. 93 КПК про те, що сторона захисту, потерпілий, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, збирають докази, має лише декларативний характер. Підтверджується позиція про необхідність судового порядку формування доказів.

Складна структура доказу формується відносно ненадійними і різноплановими та недостатньо дослідженими чинниками. Тому дефініція даного юридичного явища потребує глибокого та ґрунтовного переосмислення. Робиться висновок про недопустимість нормативного визначення поняття доказів у ст. 84 КПК. Пропонується розглядати доказ, як юридичну конструкцію, яка включає в себе нормативно-процедурний, знанневий, судово-інтерпретаційний, фактовстановлюючий сегменти.

Ключові слова: докази, судові докази, зміст, форма доказів, кримінальне провадження, фактичні дані, психологічні правові, гносеологічні, логічні, семантичні фактори формування доказів.

Природа доказів у кримінальному провадженні на доктринальному рівні тлумачиться переважно з позицій юридичного догматизму і суперечливо. Адже, юридична природа доказів є досить складною, що обумовлено важкістю її дослідження, сприйняття та формування. Однак, теорія і практика потребує вироблення загальноприйнятого підходу до розуміння та формування доказів, що буде відповідати загальним тенденціям змагального типу кримінального процесу. Проблемність питання доказів впливає з невдалої спроби законодавця поділити процес формування доказів на слідчий та судовий. Відповідно до ч. 1 ст. 84 КПК до числа суб'єктів отримання доказів входить слідчий і прокурор, що вказує на слідчий спосіб їх формування. Зважаючи на складну гносеологічну і правову природу доказів, неважко переконатися в тому, що слідчий або прокурор не в змозі одноособово належним чином оцінити і перевірити докази в повному обсязі. Неузгодженість положень ч. 2 ст. 23 та ст. 84 КПК дає підстави для помилкового висновку про рівнозначність доказів отриманих органами досудового розслідування і доказами, легалізованими за результатами дослідження в судовому порядку, що є ознакою інквізиційного типу процесу.

Проблема юридичної конструкції доказів ставала предметом дослідження багатьох науковців і практиків, серед яких: Ю. П. Аленін, В. Г. Гончаренко, Ю. М. Грошевий, В. Г. Гмирко, В. Я. Дорохов, О. В. Капліна, О. М. Ларін, М. А. Погорецький, С. В. Познишев, М. С. Строгович та ін. Однак, питання юридичної конструкції доказів залишаються невирішеними у теорії кримінального процесу та підлягають подальшому науковому дослідженню із застосуванням нових наукових розвідок.

Мета дослідження полягає у визначенні юридичної природи доказів, адже системоутворюючими компонентами доказів є: правові, гносеологічні, логічні,

психологічні, інформаційні, лінгвістичні чинники, а також позиційні інтереси сторін обвинувачення і захисту. Тому виникає потреба у додатковому переосмисленні та обґрунтуванні положення про те, що докази формуються із застосуванням судових змагальних процедур. На підставі отриманих результатів дослідження запропонувати підходи до порядку формування доказів із застосуванням нормативно-процедурних, знанневих, судово-інтерпретаційних, фактовстановлюючих сегментів.

Підставою для початку кримінального провадження є наявність у слідчого або прокурора відомостей про вчинене або можливо вчинене кримінальне правопорушення (ч. 1 ст. 214 КПК). Пізнання даних подій відбувається ретроспективно, оскільки поновити подію минулого у її деталях неможливо. Тому єдиним засобом відтворення фактів і обставин передбачуваного злочину є докази. Вони являються з'єднуваним ланцюгом між досліджуваною подією та обставинами, що підлягають обов'язковому доказуванню у кожному кримінальному провадженні (ст. 91 КПК). Докази формуються як відомості про минулу подію, в основі яких лежить здатність будь-якого матеріального об'єкта або явища під впливом іншого змінюватися.

З цієї причини протиправні діяння залишають в пам'яті людей і на матеріальних об'єктах певні сліди, які можуть бути фактичною основою майбутніх доказів. Вони являються «будівельним матеріалом» для процесу доказування, що впливає на дотримання прав і свобод особи, прийняття попередніх і підсумкових рішень, виконання завдань і досягнення мети кримінального провадження. Тому знання про соціально-правову природу формування доказів має неабияку цінність для кримінальної процесуальної діяльності. Але на шляху до пізнання їх ознак і властивостей існує чимало об'єктивних і суб'єктивних труднощів, обумовлених складним процесом їх формування. В утворенні доказів бере

участь комплекс неоднорідних, але взаємопов'язаних гносеологічних, правових, логічних, психологічних, лінгвістичних чинників. Показати одночасно функціональну роль кожного із них у механізмі множинного проблематично. Це призвело до безлічі різноманітних визначень їх поняття на доктринальному рівні. В наукових джерелах після судово-правової реформи 1864 року доказами у кримінальному процесі вважали «будь-який факт, який переконував суд в існуванні чи неіснуванні певних обставин, що являються предметом судового розгляду»¹, «матеріал для висновку про невідоме і як розумовий процес по встановленню шуканої обставини»², «факти, які за встановленими правилами подавалися до суду для обґрунтування висновку про вчинення злочину»³.

Така інтерпретація змісту доказів по суті включала два компоненти: 1) відомості, які слугували підставою для встановлення шуканих фактів; 2) розумовий процес по констатації зв'язку між відомостями і шуканими фактами. В такій парадигмі докази являлися продуктом доказування суб'єктів, що їх формують.

Практично даний підхід до тлумачення змісту доказів у вітчизняних наукових джерелах залишався до 40–50-х років ХХ століття. Наприклад, А. Я. Вышинський стверджував, що «судові докази – це звичайні факти, які мають місце в житті: ті ж речі, ті ж люди, ті ж дії людей»⁴. М. О. Чельцов до поняття доказу додатково включав логічний складник і вказував, що «докази – це не просто факти, а факти, із яких виводиться існування доказового факту ...»⁵. М. С. Строгович вважав, що «докази – це джерела отримання відомостей слідством і судом про факти і одночасно – це факти, із яких

слідчий і суд роблять висновок про існування фактів, що підлягають доказуванню»⁶.

В. С. Балакшин вважає, що докази – це сукупність трьох елементів: 1) відомості про факти; 2) джерела відомостей про факти; 3) способи і порядок збирання доказів⁷. Багатозначність в тлумаченні природи доказів створила передумови для припущення про існування певних критеріїв (стандартів) для визначення придатності показань, предметів і документів у якості доказів. Таку функцію, як правило, виконують дефініції понять, у яких викладаються істотні ознаки певного правового явища.

Кримінально-процесуальні кодекси УРСР 1922, 1927 років не мали нормативного визначення поняття доказів. Воно вперше з'явилося в Основах кримінального судочинства Союзу РСР і союзних республік 1958 року (ст. 16) і КПК УРСР 1960 року, у ст. 65 якого вказувалося: «Доказами в кримінальній справі є всякі фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку орган дізнання, слідчий і суд встановлюють наявність або відсутність суспільно небезпечного діяння, винність особи, яка вчинила це діяння, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Ці дані встановлюються: показаннями свідка, показаннями потерпілого, показаннями підозрюваного, показаннями обвинуваченого, висновком експерта, речовими доказами, протоколами слідчих і судових дій та іншими документами».

Відаючи данину традиції, у ст. 84 КПК (2012 р.) поняття доказів сформульовано так: «1. Доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом

¹ Д Тальберг, Русское уголовное судопроизводство (Т. 2, Киев 1891) 37.

² И Фойницкий, Курс уголовного судопроизводства (Т. 2, Спб 1996) 162.

³ С Познышев, Элементарный учебник русского уголовного процесса (Москва 1913) 172.

⁴ А Вышинский, Теория судебных доказательств в советском праве (Госюриздат 1950) 223.

⁵ М Чельцов, Советский уголовный процесс (Госюриздат, 1951) 134–136.

⁶ М Строгович, Уголовный процесс (Юриздат 1946) 108.

⁷ В Балакшин, Доказательства в теории и практике уголовно-процессуального доказывания (Екатеринбург 2005) 33.

порядку, на підставі яких слідчий, прокурор. Слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню. 2. Процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи, висновки експертів».

Вказаній нормі законодавець дав лаконічну назву «Докази». Це дозволяє стверджувати, що у двох її частинах йдеться про зміст і форму доказів. Так, в ч. 1 ст. 84 КПК вказується, які фактичні дані можуть використовуватися для підтвердження чи спростування фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження. Ця складова дефініції поняття доказів вказує на їх зміст. У частині 2 ст. 84 КПК йдеться про форму доказів, тобто які джерела можуть бути носіями вказаних фактичних даних. Процесуальна форма відображає специфіку виникнення доказів, яка поділяється на два розмежованих у часі, але взаємопов'язаних етапи. Перший відноситься до слідоутворення, коли подія, що підлягає доказуванню, залишає в оточуючому середовищі матеріальні та ідеальні сліди. Для того, щоб сліди стали доказами, необхідно їм надати відповідну процесуальну форму. Другий етап настає, коли слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд з дотриманням встановлених вимог, у тому числі значимості для предмета доказування, надають їм форму показань, речових доказів, документів, висновків експертів. У такий спосіб фактичні дані набувають статус доказів лише в процесі кримінального провадження із застосуванням норм, що регулюють збирання, перевірку й оцінку доказів. Відомості та їх джерела знаходяться в органічній єдності й утворюють єдине ціле.

Фактичні дані завжди повинні мати своє джерело, визначене законом, що дає можливість здійснювати перевірку як відомостей, так і їх джерел.

Інтерпретація поняття доказів, що ґрунтується на положеннях ст. 84 КПК, є уразливою для критики. На жаль, нормативно закріплене поняття доказів не охоплює всіх істотних властивостей та ознак цього складного соціально-юридичного феномена. Навряд чи це можливо. За межами запропонованого в законі формулювання залишається те, що докази – це результат людської діяльності з властивою їй логікою, психологією, інтерпретацією з урахуванням професійного та індивідуальних інтересів її суб'єктів.

В.Д. Спасович мав рацію, коли стверджував, що «... питання про судові докази не юридичне. Воно належить до сфери логіки і антропології...впирається своїм корінням в філософію, його треба вивчати в окремій людині»¹.

Із цього випливає, що докази структурно формуються із відносно ненадійних і різнопланових компонентів. У частині 1 ст. 84 КПК в числі суб'єктів отримання доказів значаться слідчий і прокурор, що вказує на слідчий спосіб їх формування. Зважаючи на складну гносеологічну і правову природу доказів, неважко переконатися в тому, що слідчий або прокурор не в змозі одноособово належним чином оцінити і перевірити докази в повному обсязі. Річ у тім, що на справність таких операцій, як зазначалося вище, суттєво впливає низка чинників, зокрема соціальна позиція суб'єктів доказування, наявність процесуального інтересу та ін. Приміром, слідчий згідно зі своїм функціональним призначенням, будучи учасником сторони обвинувачення у кримінальному процесі, не може бути вільним в перевірці та оцінці доказів. При такій конструкції ст. 84 КПК він одноосібно сам і для себе визначає доброякісність зібраних ним же доказів на предмет їх допустимості й належності. Однобічність в оцінці і, як наслідок, необ'єктивність доказів в стадії досудового розслідування

¹ И Смолькова, Великие и выдающиеся, знаменитые и известные личности об уголовном судопроизводстве (Москва 2012) 324.

значною мірою підсилюється і тим, що збирання доказів у цій частині процесуальної діяльності здійснюється реально лише стороною обвинувачення. Положення п. 3 ст. 93 КПК про те, що сторона захисту, потерпілий, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, збирають докази, має декларативний характер. Дані учасники кримінального провадження не наділені правами по проведенню слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій. Вони можуть лише клопотати перед стороною обвинувачення про таке і практично позбавлені можливості впливати на процес формування доказів у стадії досудового розслідування. Крім цього, у чинному КПК не унормований механізм подання стороною захисту зібраних матеріалів і їх легалізації як доказів. Усунення таких диспропорцій можливе наданням стороні захисту права на збирання доказів і шляхом комунікації з іншими суб'єктами-конкурентами доказування (захисником, підозрюваним, обвинуваченим, потерпілим та ін.), що зумовлено коопераційним і комунікаційним характером діяльності процесуального доказування. Саме в такий спосіб за допомогою предметів-посередників (доказів) між ними здійснюється взаємний обмін результатами логіко-практичної діяльності. Цьому слугує змагальна процедура судового розгляду, в рамках якої забезпечується рівноцінність презентованих сторонами доказів, незалежність суду від сторін, а головне – його вільна й неупереджена оцінка доказів.

Внаслідок таких процесуальних операцій докази, отримані на досудовому розслідуванні, пройшовши через процесуальне «горнило» судового розгляду, очищуються» від небажаних суб'єктивістичних і релятивістичних нашарувань і міркувань, можуть визнаватися процесуально доброякісними. Такі докази вважаються більш авторитетними в порівнянні з тими, що отримані в перебігу досудового розслідування. Даний підхід

в дослідженні доказів обґрунтовується доктринальним положенням, згідно якого чим більше суб'єктів перевіряє докази винуватості особи у вчиненні злочину, тим менша імовірність засудження невинуватого¹.

Виходячи з цих міркувань, в ст. 23 КПК (2012 р.) на рівні засади кримінального процесу закріплено положення про безпосередність дослідження показань, речей і документів судом, а в ч. 2 даної норми прямо вказується, що «не можуть бути доказами відомості, що містяться в показаннях, речах і документах, які не були предметом безпосереднього дослідження суду, крім випадків, передбачених цим Кодексом».

Таким прийомом законодавчої техніки у КПК (2012 р.) невиправдано вчинено розподіл доказів на дослідчі й судові. Навряд чи це сприяє правильному тлумаченню їх природи. Неузгодженість положень ч. 2 ст. 23 і змісту ст. 84 КПК дає приводи для помилкового висновку про рівнозначність доказів, отриманих органами досудового розслідування, і доказів, легалізованих за результатами дослідження в судовому порядку. Незважаючи на таке, чинний КПК послідовно проводить лінію на диференціацію таких видів доказів.

Зокрема, у ч. 4 ст. 95 КПК прямо стверджується, що «суд може обґрунтовувати свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо сприймав під час судового засідання. Суд не вправі обґрунтовувати судові рішення показаннями, наданими слідчому, прокурору, або посилатися на них». Подібний наголос спеціально зроблено на показаннях з тим, щоб, зокрема, запобігти застосуванню незаконних методів допиту на досудовому провадженні.

Аналіз наведених норм доказового права нового вітчизняного КПК дозволяє стверджувати, що вимоги до процесуальної форми їх отримання не є однаковою. Так, на досудовому розслідуванні певна частина доказів може бути сфор-

¹ В Самарина, В Луцки, Уголовный процесс европейских государств (Москва, Проспект 2018) 241.

мована за результатами проведення гласних (слідчих) розшукових дій, а інші – негласних (слідчих) розшукових дій і закон ставить між ними знак рівності. Зокрема, у ч. 1 ст. 256 КПК вказується: «протоколи щодо проведення негласних (слідчих) розшукових дій, аудіо- або відеозаписи, фотознімки, інші результати, здобуті за допомогою застосування технічних засобів, вилучені під час їх проведення речі і документи або їх копії можуть використовуватися в доказуванні на тих самих підставах, що і результати проведення інших слідчих розшукових дій під час досудового розслідування».

Кримінальний процесуальний кодекс передбачає іншу (арбітральну) процесуальну форму отримання доказів в умовах судового розгляду. Наприклад, у ст. 352 КПК встановлено таку процедуру допиту свідка в суді (зокрема, приведення його до присяги, черговість допиту свідків обвинувачення і свідків захисту, правила проведення прямого та перекресного допиту, участь у допиті потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, їх представників та законних представників і т. ін.). У згаданому плані можна вести мову й про наявність відмінностей у процесуальній формі проведення таких слідчих і судових дій, як допит потерпілого (ст. 353 КПК), дослідження речових доказів (ст. 357 КПК), документів (ст. 358 КПК), звуко-, відео- записів (ст. 359 КПК).

Разом з тим кримінальний процесуальний закон з огляду на реальну можливість критичних ситуацій для життя і здоров'я свідка та потерпілого, щоб запобігти втраті доказового значення їхніх показань, передбачає допит слідчим суддею в судовому засіданні (процедуру депонування доказів).

Так, в ст. 225 КПК встановлено порядок допиту слідчим суддею свідка, потерпілого стороною обвинувачення під час досудового розслідування в судовому засіданні за клопотанням сторони обвинувачення (з наданням стороні захисту права бути присутнім на такому допиті)

в ситуаціях існування небезпеки для життя і здоров'я свідка чи потерпілого, їхньої тяжкої хвороби, наявності інших обставин, які можуть унеможливити їх допит в суді або вплинути на повноту чи достовірність показань.

Одночасно треба брати до уваги, що не всі матеріали, зібрані стороною обвинувачення в ході досудового провадження, можуть бути визнані судовими за результатами їхнього дослідження в суді. Цей висновок впливає зі змісту п. 2 ч. 3 ст. 374 КПК, де вказується, що у мотивувальній частині вироку зазначаються докази на підтвердження встановлених судом обставин, а також мотиви неврахування окремих доказів. Зрозуміло, що матеріали, отримані на досудовому розслідуванні, можна використовувати лише для обґрунтування рішень на досудовому провадженні. Вони будуть достовірними лише для слідчого та прокурора, але ймовірними для захисту і суду. При такій інтерпретації підкреслюється процесуальність доказу як динамічного явища, що формується за участі сторін на основі зібраних ними матеріалів перед неупередженим судом.

Таким чином, діяльність по формуванню доказів є складним об'єктивно-суб'єктивним процесом, готування до якого здійснюється стороною обвинувачення на стадії досудового розслідування, але процес їх утворення відбувається у судовому розгляді. На жаль, законодавець не передбачив окремої процедури визнання представлених сторонами матеріалів судовими доказами. Все вищевикладене свідчить про складну структуру доказу, яка формується відносно ненадійними і різноплановими та недостатньо дослідженими чинниками. На мій погляд, проблема вітчизняних наукових розвідок щодо природи доказів полягає в односторонності підходів в її дослідженні. Науковці, як правило, вдаються до тлумачень про зміст «фактичних даних», «фактів», «інформації», співвідношення їх змісту і форми і таке інше. Але на докази, як соціально-пра-

вовє явище можна подивитися і під іншим кутом зору. Наприклад, виходячи із змісту ст. 84 КПК, словосполучення: « доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані» вказує на їх інформаційну складову; « отримані у передбаченому цим Кодексом порядку» і « встановлюють наявність чи відсутність обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню» свідчать про нормативно-правові вимоги до доказів; « на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню» вказують на логічний зріз в структурі доказів. Тому зміст даного явища неможливо викласти у юридичній дефініції. На нашу думку, подальше пізнання юридичної природи доказів значною мірою буде залежати від наукових розвідок в сфері логіки, психології та філософії. Зважаючи на дану обставину, В. П. Гмирко запропонував характеризувати доказ як результат мислєдіяльностних операцій людини, що складається з пізнавального, інформаційного і нормативного сегментів»¹. Відтак, доказ пропонується розглядати, як юридичну конструкцію, яка включає такі структуровані сегменти:

1. Нормативно-процедурний.

Цей елемент конструкції процесуального доказу встановлює вимоги до нормативної процедури отримання доказів, а також стандартів щодо засобів і порядку їхнього допуску до процесу доказування. Так, в ч. 1 ст. 84 КПК (2012 р.) вказується, що: 1) докази – це фактичні дані; 2) їх отримання має відбуватися у передбаченому Кодексом порядку; 3) фактичні дані повинні мати юридично-пізнавальне значення для кримінального провадження. Крім цього, в КПК (2012 р.) сформульовано вимоги щодо належності (ст. 85), допустимості (ст. 86) і недопустимості доказів (ст.ст. 87, 88).

2. Знаннєвий.

У структурі діяльності по формуванню доказів запроваджено процесуальні механізми забезпечення сторін і суду певними відомостями, на підставі яких можуть бути встановлені доказові факти. Носієм таких даних завжди є конкретна особа, яка їх осмислює і перетворює у знання. Це свідчить про те, що формування доказу є осмислєним конструюванням моделі реальності з використанням когнітивних структур (схем, стереотипів, світогляду) в сприйнятті й переосмисленні відомостей. Зусилля суб'єкта пізнання концентруються на отриманні структурованого знання у формі знаннєвих одиниць – фактів. Тому являються хибними ствердження про те, що доказами є інформація (фактичні дані). Вона не має смислу і не пов'язана з конкретною особою та передається від одного технічного пристрою до іншого.

3. Судово-інтерпретаційний.

Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року передбачив двохступєневу процедуру формування доказів на досудову і судову. Згідно ч. 1 ст. 84 КПК фактичні дані можуть визнаватися доказами слідчим і прокурором у стадії досудового розслідування. Водночас на рівні засади кримінального процесу у ч. 2 ст. 23 КПК вказується, що «не можуть бути визнані доказами відомості, що містяться в показаннях, речах і документах, які не були предметом безпосереднього дослідження суду». Докази, сформовані слідчим і прокурором, представниками обвинувальної влади, не придатні для вирішення питання винуватості особи у вчиненні злочину. Тому вони потребують дослідження в умовах судового розгляду за участі сторін і суду. Змагальна процедура покликана відкорегувати представлені сторонами докази, очистити від суб'єктивно-хибних нашарувань і визначити їх реальну доказову силу.

¹ В Гмирко, Кримінально-судові докази: юридичне поняття чи дефініція (2014) 10 Право України 34.

4. Фактовстановлюючий.

За результатами різностороннього судового обговорення (інтерпретації) судом визнається судовий доказ як колективне юридично значиме знання (факт),

придатне з позицій справедливості, совісті, достовірності, належності та допустимості підтверджувати чи спростовувати обставини, що підлягають доказуванню.

REFERENCE LIST

BIBLIOGRAPHY

AUTHORED BOOKS

1. Balakshin V S, Dokazatelstva v teorii i praktike ugovolno-procesualnogo dokazyvaniya [Evidence in the theory and practice of criminal procedural evidence] (Ekaterinburg 2005) 298 (in Russian).
2. Chelcov M A, Sovetskij ugovolnyj process [The Soviet criminal process] (Moscow 1951) 275 (in Russian).
3. Fojnickij I Ya, Kurs ugovolnogo sudoproizvodstva [Course of Criminal Justice] (Sankt-Peterburg 1996) tom 2 607 (in Russian).
4. Talberg D G, Russkoe ugovolnoe sudoproizvodstvo [Russian criminal proceedings] (Kyiv 2014) tom 237 (in Russian).
5. Poznyshev S V, Elementarnyj uchebnik russkogo ugovolnogo processa [Elementary textbook of the Russian criminal trial] (Moscow 1913) 337 (in Russian).
6. Samarina V I, Lucik V V, Ugovolnyj process evropejskih gosudarstv [The criminal process of the European States] (Moscow 2018) 660 (in Russian).
7. Smol'kova I V, Velikie i vydayushchiesya, znamenitye i izvestnye lichnosti ob ugovolnom sudoproizvodstve [The great and outstanding, the famous and well-known the identity of the Criminal Procedure Act] (Moscow 2012) 685 (in Russian).
8. Strogovich M S, Ugovolnyj process [criminal process] (Moscow 1946) 511 (in Russian).
9. Vyshinskij A Ya, Teoriya sudebnyh dokazatelstv v sovetskom prave [Theory of judicial evidence in Soviet law] (Moscow 1950) 308 (in Russian).

ARTICLES

10. Hmyrko V P, Kryminalno-sudovi dokazy: yurydychne poniattia chy definitsiia [Criminal Court proofs: legal concepts or term] (2014) 10 Pravo Ukrainy 32–41 (in Ukrainian).

Shumylo M. Ye. Legal structure evidence in criminal proceedings

The question of the legal nature of evidence is complex, which is due to the complexity of its study, perception and formation. Problem of the issue is confirmed by the unsuccessful attempt by the legislator to divide the process of forming the evidence for the investigator and the court. Accordance to Part 1 of Art. 84 CPC among the subjects of obtaining evidence are the investigator and prosecutor, that indicates on the investigative method of their formation. In accordance with the complex epistemological and legal nature of the evidence, it is not difficult to ascertain that the investigator or prosecutor donot able to properly evaluate and verify the evidence by their own. In addition, the inconsistency of the provisions of Part 2 of Art. 23 and Art. 84 CPC gives grounds for the incorrect conclusion that the evidence which is obtained by the bodies of pre-trial investigation and the evidence which is legalized by the results of the investigation in court are equable, that is the sign of the inquisitorial type of the process. The purpose of the scientific research is to determine the legal nature of the evidence, the order of their formation, the legal construction of evidence. Propose the procedure for the formation of evidence, to develop approaches to the definition of the legal construction of evidence that is based on the analysis of the legal phenomenon of evidence.

Analyzing approaches to understanding the nature of evidence, it is stated that the normative definition of evidence does not cover all the essential properties and features of this complex socio-legal phenomenon. The criminal procedure leaves beyond the law the understanding of evidence, as the result of human activity with its logic, psychology, and interpretation, taking into account the professional and individual interests of the subjects. Additionally, attention is drawn to one-sidedness

in the assessment of evidence and, as a consequence, their bias in the stage of pre-trial investigation. Thus, the gathering of evidence is actually carried out only by the prosecution party. Gathering the evidence by the party of protection, the victim, the representative of the legal entity in respect of which the proceedings are being conducted is only declarative right according to provision of Clause 3 of the Art. 93 CPC. The position on the necessity of a judicial procedure for the formation of evidence is confirmed.

The complex structure of evidence is formed by relatively unreliable and diverse and under-researched factors. Therefore, the definition of this legal phenomenon requires a profound and thorough rethinking. The conclusion is that the inadmissibility of the normative definition of the notion of evidence in Art. 84 CPC. It is proposed to consider evidence as a legal construct, which includes normative-procedural, knowledge, forensic-interpretation, fact-setting segments.

Keywords: *evidence, judicial evidence, content, form of evidence, criminal proceedings, factual data, psychological, legal, epistemological, logical, semantic factors for the formation of evidence.*

Стаття надійшла до редакції журналу 10.03.2018.